

λάσσης εις τὴν Beschikabucht, ἔναντι τῆς Τενέδου. Ἐκεῖ ὁ ναύσταθμος θὰ ἦτο ὁρατὸς ἐκ τοῦ Ἰλίου-Hissarlik.

Καὶ τὰ στρατεύματα πῶς ἐκινουῦντο τῶν Ἑλλήνων; ἐκ Β πρὸς Ν, ἐὰν προ-
ήρχοντο ἐξ Ἑλλησπόντου ἢ ἐκ Δ πρὸς Α ἐκ Beschika; Ἀμφισβητήσεις. Μία
ἐνδειξις βοηθεῖ τοὺς ἐρευνητάς· ἡ θέσις ἔνθα καθήμενοι οἱ θεοὶ ἐθεῶντο τὴν μά-
χην. Οἱ μὲν φιλέλληνες θεοὶ καθήμενοι πρὸς Δ *τείχος ἐς Ἡρακλῆος* καὶ πρὸς
Α οἱ φιλοτρῶες ἐπ' *ὄφρ' ὄσι Καλλικολώνης*. Ἡ θέσις τοῦ παρατηρητοῦ προσδιο-
ρίζει τὸν ἄξονα κινήσεως τῶν ἀντιμαχομένων. Συχναὶ ἀντιφάσεις συναντῶνται
εἰς τὰς θέσεις τῶν ποταμῶν Σιμόεντος, Σκαμάνδρου-Ξάνθου. Παρατηρῶ ὅτι ὁ
Σκάμανδρος δύναται νὰ ἐντοπισθῇ εἰς τὰ ἐπεισόδια τῆς Ἰλιάδος εἰς δυσφόρους
τοποθεσίας. Ἡ μνημονευομένη συμβολή του μὲ τὸν Σιμόεντα δὲν ὑπάρχει σή-
μερον. Τὸ σῆμα τοῦ Ἰλου, ἡ φηγὸς καὶ τὰ ἄλλα γνωρίσματα τοῦ τόπου εἶναι
δυσδιάγνωστα. Ὅμως καὶ ὁ Schliemann καὶ ὁ Bornemann ἐπίστευον ὅτι ὁ Ὀμηρος
μὲ τὴν δημιουργικὴν του φαντασίαν διεμόρφωσε τὸ τοπίον κατὰ τὰς ἀπαιτήσεις
τῶν περιγραφομένων γεγονότων. Θεωρεῖται βέβαιον ὅτι ὁ Ὀμηρος ἔχων ὑπ'
ὄψιν του τοὺς θρύλους τῆς ἠρωϊκῆς παραδόσεως εἶχεν ἐπισκεφθῆ τὴν Τροίαν.
Εἰς τὸ Hissarlik δὲν εἶδε οὔτε τὰ μεγαλοπρεπῆ τεῖχη, οὔτε τὰ ἀνάκτορα οὔτε τὸν
ἐρινεὸν καὶ τὴν φηγὸν οὔτε κὰν τὰ λείψανα τῆς Τροίας VII, VIIa, VIIb1 οὔτε
τῆς VIIb2. Εἶδεν ἐπ' αὐτῶν χῶματα καὶ νέαν βλάστησιν. Προφανῶς εἶδε καὶ τὸν
ὄχυρὸν λόφον τοῦ Bunarbaschi μὲ τὰς πηγάς, τοὺς κρουνοὺς καὶ τοὺς πλυνοὺς,
ποὺ τοῦ ἐνέπνευσαν τὴν εἰκόνα τῶν Τρωάδων γυναικῶν. Ἴσως ἐπὶ τῆς ἐποχῆς
του εἶχον καταφύγει ἐκεῖ οἱ Τρῶες ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Αἰνείου κατὰ τὴν πρό-
ρησιν τοῦ Ποσειδῶνος. Ἐνδεχομένως τοῦτο νὰ ὑπονοῆ ὁ Στράβων ὁμιλῶν διὰ
τὴν Παλαίσκησιν. Καὶ ἐνδεχομένως ὁ Ποιητὴς ἐκ τοῦ συνόλου τῶν ἐντυπώσεων
του διεμόρφωσε τὰς ἐπὶ τοῦ χῶρου εἰκόνας του.

Ἡ μοῖρα τῶν φιλολόγων ἐρευνητῶν εἶναι ὁ λεπτολόγος ἔλεγχος τῶν γε-
γονότων ἐπὶ τῇ βάσει τῶν δεδομένων διὰ νὰ κρίνουν τί εἶναι γνήσιον, τί ἀληθές
ἢ πιθανὸν καὶ τί ἀσυμβίβαστον. Εἰς τὴν μελέτην συλλέγονται παρατίθενται καὶ
κρίνονται συγχρόνως αἱ ἀναρίθμητοι περιπτώσεις αἱ δημιουργοῦσαι προβλήματα
κατανοήσεως καὶ ὀρθῆς ἐρμηνείας εἰς τὸ ἀθάνατον Ἔπος, τὸ ἀντικείμενον ἀμε-
ρίστου ἐνδιαφέροντος ἀνὰ πάντα τοὺς αἰῶνας. Ὁ Συγγραφεὺς ἐθεώρησεν οὐ-
σιώδεις στοιχεῖον τοῦ ποιητικοῦ ὀρίζοντος τοῦ Ποιητοῦ τὸ τοπίον τοῦ Τρωϊκοῦ
πεδίου διὰ τὴν ἐκθεσιν τῆς ἐξελίξεως τοῦ περι τὸ Ἰλιον πολέμου, διὰ τὸν λόγον
τοῦτον δὲ μᾶς παρουσίασε τὴν κοπιώδη συναγωγὴν τῶν ποικίλων ἀπόψεων τῶν
Ὀμηριστῶν καίτοι ὁ ἴδιος πιστεύει ὅτι ὁ Ὀμηρος ὁ ἴδιος εἶναι ὑπεύθυνος διὰ
τὸν ρόλον τοῦ πεδίου, ἀκολουθῶν ἐν τούτῳ τὸν Κικέρωνα εἰπόντα *capitalis E-*
teocles vel potius Euripides.

ΠΑΝ. Κ. ΓΕΩΡΓΟΥΝΤΖΟΣ

Martinus Dorpius. *Oraticnes* IV. Edidit Iosephus Ijsewijn. Bibliotheca Scripturum
Graecorum et Romanorum Teubneriana. Leipzig 1986. Σελ. XX+145, Τιμὴ 46,-M.

Ἡ Βιβλιοθήκη Teubner, ἡ συμπληρώσασα πέρυσι (1986) 175 ἔτη συνεχοῦς
σχεδὸν φιλολογικῆς δραστηριότητος εἰς τὸν τομέα τῆς ἐκδόσεως κλασσικῶν
(καὶ μετακλασσικῶν) συγγραφέων, ἐξέδωσε τοὺς τέσσαρας λόγους τοῦ Μαρτί-

νου Δορπίου (Maarten van Dorp), λατινιστιού τῆς ἐποχῆς τῆς Ἀναγεννήσεως, γνωστοῦ καὶ ἐκ τῆς ἀλληλογραφίας του πρὸς τοὺς Ἑρασμον, Θ. Μῶρον (Th. More) καὶ Ἰω. Δεσπαυτέρου (J. Despautere, J. Despauterius). Ὀλίγα περὶ τῆς ζωῆς του:

Ἐγεννήθη (1485) εἰς Naaldwijk καὶ ἦτο υἱὸς τοῦ Βαρθολομαίου Dorp, χωρικοῦ ἐργαζομένου εἰς τὴν μονὴν τοῦ Egmond. Ἐδιδάχθη προφανῶς τὰ πρῶτα γράμματα κατ' οἶκον κατόπιν παρηκολούθησε τὰ ἐγκύκλια μαθήματα εἰς τὴν Οὐτρέχτην καὶ τὸ 1501 εὐρίσκομεν τὸ ὄνομά του εἰς τὸν κατάλογον τῶν φοιτητῶν τῆς Leuvain (Leuven). Εἰς τὸ Κολλέγιον de Lelie (Collegium Lilium) ὑπῆρξε σπουδαστῆς τοῦ (μεγαλυτέρου τὴν ἡλικίαν) J. Despautere, ἴσως καὶ τοῦ συμπατριώτου του Ἑράσμου.

Τὸ 1504 ἔλαβε τὸ πτυχίον τῆς Φιλοσοφίας (Magister Artium) καὶ μετ' ὀλίγον ἀνέλαβε διδακτικὸν ἔργον («legens») εἰς τὴν Φιλοσοφίαν (διαλεκτικὴν καὶ λατινικά), ἐνῶ παραλλήλως παρηκολούθει μαθήματα θεολογικά. Παρουσίασε ἀπὸ σκηνῆς κωμῳδίας του Πλαύτου, ἠρνήθη ὁμως τὴν ἔδραν τῆς Ποιητικῆς, τὴν ὁποίαν τοῦ προσέφεραν ἡ Νομικὴ Σχολή, καὶ μετὰ τὴν προτροπὴν τοῦ διδασκάλου του Ἰω. Briart (J. Briardus) ἐπεδόθη εἰς τὰς θεολογικὰς σπουδὰς. Τὸ 1512 ἐξεδόθη εἰς Παρισίους τὸ ἔργον του «Εἰσαγωγή εἰς τὴν ἐρμηνείαν τῶν ἔργων τῆς Λογικῆς τοῦ Ἀριστοτέλους» (Introductio ad Aristotelis libros Logicae intellegendos).

Παραλλήλως θεραπεύει Φιλολογίαν καὶ Θεολογίαν. Τὸ 1510 ἐκφωνεῖ τὸν πανηγυρικὸν Λόγον περὶ τῆς κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Παρθένου (Contio de divinae Virginis Deiparae in coelum assumptione) καὶ τὸν Λόγον εἰς ἔπαινον τοῦ Ἀριστοτέλους (Oratio in laudem Aristotelis dicta), εἰς τὸν ὅποιον ἐπιτίθεται κατὰ τῶν ἀπόψεων τοῦ L. Valla, ἐπικριτοῦ τοῦ Ἀριστοτέλους. Τὸ 1513 ἐκφωνεῖ τὸν ἐναρκτήριον λόγον «εἰς ἔπαινον πασῶν τῶν Τεχνῶν» (Oratio in laudem omnium Artium), ἀλλὰ παραλλήλως ἐντάσσεται εἰς τὸν κληρὸν τῆς ρωμαιοκαθολικῆς ἐκκλησίας. Τὸ 1515 χρίεται ἱερεὺς εἰς τὴν Οὐτρέχτην καὶ τὸ αὐτὸ ἔτος ἀνακηρύσσεται διδάκτωρ τῆς Θεολογίας εἰς Λουβαῖν (τὸ πτυχίον τῆς Θεολογίας εἶχε ἤδη λάβει τὸ 1513/14).

Ἡ περίοδος τῆς ζωῆς τοῦ Μ. Δορπίου, ἢ μετὰ τὸ 1514, χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὰς ἐριδὰς του, φιλολογικὰς πρὸς τοὺς Θ. Μῶρον, Ἑρασμον ἀρχικῶς, καὶ θεολογικὰς πρὸς τοὺς συναδέλφους του καθηγητὰς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς. Τὸ 1516 ἐκφωνεῖ τὸν «Εἰσαγωγικὸν λόγον εἰς τὰς Ἐπιστολάς τοῦ θεοῦ Παύλου (Oratio in praelectionem epistolarum divi Pauli)». Ὁ λόγος αὐτὸς τοῦ προεκάλεσε προσωρινὴν στέρησιν (1516/17) τῆς καθηγητικῆς ἔδρας. Τὸ 1519 ἡ ἐκτύπωσις τοῦ ἔργου του τούτου προεκάλεσε τὴν ἀποπομπὴν του ἀπὸ τὴν Σχολήν. Τὸ 1521 στέλλει εἰς τὸν προστάτην καὶ Μαικῆναν του Meinard Mann (Meinardus Vir), ἡγούμενον τῆς μονῆς Egmond, τὴν «Ἀπολογία» του. Ἐπέστρεψε εἰς τὴν Σχολήν, ἀλλ' ἔκτοτε ἀπηνήθη τὴν συγγραφικὴν δραστηριότητα. Ἀπεβίωσε νέος, τὴν 31ην Μαΐου 1525, εἰς ἡλικίαν μόλις 40 ἐτῶν.

Κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἑράσμου, ὁ Μ. Δορπίος ἦτο ἄνθρωπος ἀσθενοδὺς χαρακτῆρος, χωρὶς ἐμπιστοσύνην εἰς τὸν ἑαυτὸν του· διὰ τοῦτο καί, ἐνῶ τὰ διαφέροντά του ἦσαν κυρίως φιλολογικά, κατέληξε εἰς τὴν Θεολογίαν. Μετὰ τὸν θάνατόν του σημειοῦται παρακμὴ τῶν κλασσικῶν γραμμάτων εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Βελγίου.

Ὁ Μ. Δορπίος συνέγραψε, πλὴν τῶν 4 προαναφερθέντων λόγων καὶ τοῦ ἔργου του τοῦ εἰσαγωγικοῦ εἰς τὴν Ἀριστοτελικὴν Λογικὴν, ἄλλους τρεῖς λόγους (De vita Christo Domino instituenda paraclesis, Oratio in Evangelium Mat-

thei, De sensu Scripturae allegorico), ἀπολεσθέντας προφανώς, ἐπιστολάς, ὀλίγους στίχους (μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τὰ δραματικά ποιήματα: *Dialogus de Hercule*, *Prologus in Aululariam Plauti* μετὰ συμπληρώματος τῆς τελευταίας πράξεως, *Prologus in Militem Gloriosum*: τὰς δύο αὐτὰς κωμῳδίας τοῦ Πλαύτου εἶχεν ἀναβιβάσει ἐπὶ σκηνῆς εἰς τὸ Κολλέγιον de Lelie).

Ἡ παροῦσα, πρώτη στερεότυπος ἔκδοσις τῶν Λόγων τοῦ Μ. Δορπίου περιλαμβάνει Πρόλογον (*Praefatio*, σελ. VII- XVII), Γενικὴν Βιβλιογραφίαν (*Conspectus Librorum*, σελ. XVIII-XIX), τὰ ἀπαραίτητα *Sigla* (σελ. XX), τὸ κείμενον τῶν 4 λόγων μετὰ τῆς Ἀπολογίας καὶ τῶν σχετικῶν ἐπιστολῶν (σελ. 1-104), Σημειώσεις ἐν εἶδει παραρτήματος (*Adnotationes*, σελ. 105-119) καὶ Πίνακας (*Indices*, σελ. 120-145). Τὸ κείμενον ἐκδίδει ὁ καθηγητὴς κ. J. Ijsewijn, ὁ ὁποῖος (βλ. *Conspectus Librorum*, σελ. XVIII-XIX) ἐπανειλημμένως ἠσχολήθη μὲ τὴν ζῶην καὶ τὸ ἔργον καὶ τὴν ἔκδοσιν τῶν ἔργων τοῦ Ὀλλανδοῦ κλασσικιστοῦ.

Εἰς τὸν Πρόλογον, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ στοιχεῖα τὰ σχετικὰ μὲ τὴν ζῶην καὶ τὰ ἔργα τοῦ Μ. Δορπίου (σελ. VII-XIV), ὁ ἐκδότης ἐκθέτει τὰς ἀρχὰς τὰς ὁποίας ἠκολούθησε κατὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ κειμένου (σελ. XIV-XVI: *De ratione hujus editionis*) καὶ κατὰ τὸν ὑπομνηματισμὸν τοῦ κειμένου (σελ. XVI-XVII: *De apparatu fontium*): σημειωτέον ὅτι ὁ Μ. Δόρπιος δὲν ἐγνώριζε ἑλληνικὰ καὶ αἱ παραπομπαὶ του εἰς τοὺς ἀρχαίους Ἑλληνας συγγραφεῖς γίνονται μέσφ λατινικῶν μεταφράσεων (τοῦ Ἀριστοτέλους, τοῦ Διογένους Λαερτίου) ἢ μὲ τὴν μεταφραστικὴν βοήθειαν τοῦ Ἑράσμου.

Εἰς τὴν ἔκδοσιν ταύτην τῶν κειμένων τοῦ Μ. Δορπίου, τοῦ πρώτου λόγου (*Contio de divae Virginis Deiparae in caelum assumptione*, σελ. 2-17) προηγείται ἡ ἐπιστολὴ πρὸς τὸν J. Briart (σελ. 1-2). Ἀκολουθεῖ ὁ λόγος περὶ Ἀριστοτέλους (*Oratio in laudem Aristotelis*, σελ. 18-24) καὶ ἐν συνεχείᾳ ὁ λόγος περὶ Τεχνῶν (σελ. 27-60) τοῦ λόγου τούτου προηγείται ἡ ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Meinard Mann (σελ. 25-26). Τοῦ τετάρτου λόγου περὶ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Ἀπ. Παύλου (*Oratio in praelectionem epistolarum divi Pauli*, σελ. 63-90) προηγείται ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Ἑράσμου πρὸς τὸν Μ. Dorpius (1516, εἰς τὴν ὁποίαν ἐπαινεῖται ὁ Dorpius, διότι ἐστράφη εἰς τὴν μελέτην τῆς Ἀγ. Γραφῆς) καὶ ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Μ. Dorpius εἰς τὸν Beatus Rhenanus (σελ. 61-62). Ἀκολουθεῖ ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Μ. Dorpius πρὸς τὸν Ἑρασμὸν, μετὰ τὴν θύελλαν τὴν ὁποίαν προεκάλεσε ἡ δημοσίευσις τοῦ λόγου (σελ. 90-92). Τελευταῖον κείμενον τῆς ἐκδόσεως εἶναι ἡ *Apologia* τοῦ Μ. Dorpius πρὸς τὸν προστάτην του Meinard Mann (σελ. 92-104).

Οἱ Πίνακες (*Indices*) περιλαμβάνουν λεπτομερέστατα: 1. Πίνακα ὀνομάτων (*Index nominum*, σελ. 120-3), 2. Πίνακα γεωγραφικῶν (*Index geographicus*, σελ. 123-4), 3. Πίνακα νεολογισμῶν (*Index verborum recentiorum quae apud antiquos non leguntur*, σελ. 125), 4. Πίνακα ἀξιοσημειώτων προγμάτων καὶ λέξεων (*Index rerum et verborum notabilium*, σελ. 126-139), 5. Πίνακα χωρίων (*Index locorum*, σελ. 140-5).

Μὲ τὴν ἔκδοσιν τῶν τεσσάρων λόγων τοῦ Μ. Δορπίου τὸ εὐρὸ φιλολογικὸν κοινὸν γνωρίζεται μὲ μίαν ἀπὸ τὰς μορφὰς τῆς Κλασσικῆς Φιλολογίας τῆς ἐποχῆς τῆς Ἀναγεννήσεως ἢ βραχυτέρας τῆς ζωῆς του καὶ αἱ ἰσχυραὶ πιέσεις τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ καὶ θεολογικοῦ περιβάλλοντος δὲν τοῦ ἐπέτρεψαν ἴσως νὰ προσφέρῃ ὅσα ἠδύνατο εἰς τὸ ἔργον τῆς Κλασσικῆς Φιλολογίας. Καὶ οἱ προσηρηθέντες εἰς τὴν παροῦσαν ἔκδοσιν τοῦ J. Ijsewijn Πίνακες ἀποδεικνύουν ὅτι ὁ Μ. Δόρπιος ἠδύνατο, ὑπὸ ἄλλας συνθήκας, νὰ προσφέρῃ πολλὰ.

ANT. Η. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ